

A Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága

1015 Budapest,

Donáti u. 35-45.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott dr. Pusztai Erzsébet, mint a Szabadság és Reform Intézet Alapítvány (a továbbiakban: SZRI) képviselője, valamint dr. Kajdi József, mint az SZRI kuratóriumának tagja, továbbá Kerék-Bárczy Szabolcs, mint az SZRI ügyvezető igazgatója, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: ABtv.) 21. §-ának (2) bekezdése alapján, az alábbiakban kifejtésre kerülő indokra hivatkozva, az SZRI nevében és képviseletében tisztelettel indítványozzuk

- az ABtv. 1. §-ának b) pontja és a 37-43. §-ai szerinti eljárásban

- a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény, a Nemzeti és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa tagjait jelölő eseti bizottság felállításáról szóló 81/2010. (IX.15.) OGY határozat, az Állami Számvevőszék elnökét és alelnökeit jelölő eseti bizottság létrehozásáról szóló 34/2010 (VI.16.) OGY határozat, az Alkotmánybíróság tagjait jelölő eseti bizottság létrehozásáról szóló 52/2010 (VII.14.) OGY határozat, a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény módosításáról szóló 2011. évi I. törvény, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényt módosító 2010. évi CXX. törvény, a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvény, valamint a 2012. január 1-jétől hatályos, az Alkotmánybíróságról szóló új, 2012. január 1-jén hatályba lépő 2011. évi CLI. törvény, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény, végül a Költségvetési Tanácsról szóló 2008. évi LXXV. törvény

- alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel ezek a törvények a maguk összességében, együttesen sértik az Alkotmány 2. § (3) bekezdését, valamint - abban az esetben, ha indítványunk elbírálására 2012. január 1-je után kerülne sor - sértik Magyarország Alaptörvénye C) cikkének (2) bekezdését.

Indokolás

I.

1) A kormányzó erők Orbán Viktor 2009 őszén, Kötcsén meghirdetett, az *"egy centrális politikai erőter", "egy nagy kormányzó párt"* és *"az állandó kormányzásra berendezkedett politika"* kialakítására irányuló koncepciójának következetes és tudatos végrehajtása érdekében az elmúlt másfél évben a saját embereikkel megszállták nem csak a közigazgatás és az állami szféra gazdasági vezetői pozícióit, hanem többségében, hosszú, kormányzati ciklusokat átívelő időtartamú mandátummal – a teljesség igénye nélkül – az Országos Választási Bizottságot, az Állami Számvevőszéket, a Gazdasági Versenyhivatalt, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöki posztját és a Médiatanácsot, a közszolgálati médiát, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletét, a jegybank monetáris tanácsát, a Költségvetési Tanácsot (legalább is kétharmados többséget biztosítva maguknak), az Alkotmánybíróságot (többséget biztosítva maguknak a tagok között, és megfosztva az AB-t a lényegi hatáskörétől, valamint jogosítványaitól is).

Saját embereikkel foglalták el a köztársasági elnöki, a legfőbb ügyészi, valamint a Kúria és az Országos Bírói Hivatal elnöki tisztségét, amely utóbbiak révén kiterjesztették az uralmukat a független hatalmi ág, az igazságszolgáltatás felett is. A független, szabad sajtó leigázására nemzetközi felháborodást kiváltó törvényeket alkottak, korlátozták a sztrájkjogot, a szakszervezeti jogosultságokat, szigorították a népszavazás feltételein, szétverték és meggyengítették az ombudsmani rendszert, államosították és elkobozták az emberek magánnyugdíjpénztári vagyont, a politikai érdekeik miatt a legalapvetőbb jogalkotási alapelvet, a visszamenő hatályú, hátrányról rendelkező jogalkotás tilalmát is rendre megsértve, a szakmai és társadalmi egyeztetéseket mellőzve alkottak törvényeket, köztük az egypárti Alaptörvényt és a sarkalatos törvényeket. Az utolsó kormánytól független intézményt, a jegybankot is hatalmuk alá próbálják vonni oly módon, hogy az MNB-ből és a PSZÁF-ból egy új intézményt hoznának létre, amelynek élére az általuk kineveztetett új vezető kerülne. Végezetül a választásra vonatkozó új szabályozással is megkísérik a hatalmukat bebetonozni.

Mindezen lépésekkel - véleményünk szerint - felszámolják a demokrácia fő garanciáját képező hatalommegosztást, a fékek és ellensúlyok rendszerét, meggyengítve egyben a jogállam intézményeit is, amelyek a hatalom kizárólagos birtoklását segítik elő.

2) Mi, a jelen beadvány liberális demokrácia iránt elkötelezett előterjesztői meggyőződésből a következőket állítjuk: a fentiekben (1. pontban) leírtakra lehetőséget adó, ezért megsemmisíteni kért jogszabályok - a fentiek kontextusában vizsgálva - a maguk egészében és összességében sértik az Alkotmány 2. § (3) bekezdését, valamint sérteni fogják 2012. január 1-je után Magyarország Alaptörvénye C) cikke (2) bekezdését, mivel összességükben olyan közjogi rendszert, „gépezetet”, közjogi intézményrendszert alkotnak, amely révén a mindenkori kormány, és az azt támogató országgyűlési többség számára lehetővé válik a közhatalom kizárólagos birtoklása és gyakorlása, vagyis a „többség diktatúrája”. Minthogy az Alkotmánybíróságot 1989-ben többek között éppen ennek, az ilyen törekvéseknek és közhatalom-birtoklásnak és -gyakorlásnak az elhárítására hozták létre, egyedül az

Alkotmánybíróságnak van hatásköre arra - és ennek megfelelően ennek gyakorlása alkotmányos kötelessége is -, hogy a jogalkotás olyan folyamatát, amely összességében, összefüggésében és az általa megteremtett közjogi intézményrendszeren keresztül sérti az Alkotmány, illetve az Alaptörvény említett rendelkezéseit, alkotmányellenesnek nyilvánítsa és megsemmisítse.

Az Alkotmány 2. §-ának (3) bekezdése szerint ugyanis:

„(3) Senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetőleg kizárólagos birtoklására. Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és egyben köteles fellépni.”

3) Az Alkotmány előbb hivatkozott rendelkezéséből fakadó jogosultságunk és egyben kötelességünk alapján az alábbiakban azt kívánjuk bemutatni és igazolni, hogy a jelenleg folyamatot képező jogalkotás a közhatalom mindenkori parlamenti többség és kormány általi kizárólagos birtoklására irányul, amellyel szemben – törvényes úton – a jelen beadvánnyal lépünk fel.

Ezzel kapcsolatban megjegyezzük viszont azt is, hogy az Alkotmány hivatkozott rendelkezése, miszerint *„Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton **mindenki jogosult és egyben köteles fellépni.**”*, olyan jogosultságot és kötelezettséget tartalmaz, amely nyilvánvalóan leginkább a törvényesség betartására és az alkotmányvédelemre hivatott intézményeket illeti meg, illetve terheli.

4) Tekintettel arra, hogy az Alkotmány fent hivatkozott rendelkezése – amit egyébként a 2012. január 1-jén hatályba lépő Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) C) cikkének (2) bekezdése is lényegében szó szerint átvesz – a hatalom kizárólagos birtoklására irányuló **tevékenységről** beszél, ezért szükségesnek tartjuk először is a tevékenység fogalmát tisztázni.

A tevékenység általánosságban nem egy egyszeri cselekvési pillanatot, cselekedetet, hanem egy cselekvési folyamatot jelent. Jelen esetben az Alkotmány és az Alaptörvény nyilvánvalóan a politikai *„tevékenység”* kifejezését használja, ami az értelmező szótár szerint: *"az a közösségi és egyéni tevékenység, amely a hatalom megszerzésére vagy megtartására, a társadalmi, gazdasági és társadalmi viszonyok fenntartására vagy megváltoztatására, az állami és közügyek intézésre irányul."*

Az teljesen természetes, hogy egy politikusnak, egy politikai erőnek, egy pártnak vagy pártszövetségnek a politikai célja a hatalom megszerzése, és ezt követően pedig annak minél hosszabb ideig történő megtartása, ezért nyilvánvalóan maga a politikai tevékenysége is ennek megvalósítására irányul. Akkor viszont már alkotmányossági kérdés merül fel, ha ennek a tevékenységnek a célja a közhatalom (politikai hatalom) **kizárólagos** birtoklása, aminek érdekében a parlamenti többség úgy alakítja a politikai verseny játékszabályait, hogy lehetőleg hosszú időtartamra kizárja a váltás lehetőségét, de még azt is, hogy a közhatalom birtoklásában és gyakorlásában másik politikai erővel, irányzattal osztozni legyen kénytelen. Éppen ezért az Alkotmány, illetve az Alaptörvény hivatkozott rendelkezése a politikai

tevékenységnek kifejezetten csak azt a módját minősíti alkotmányellenesnek, amely a **hatalom kizárólagos birtoklására irányul**.

II.

1) Fentiek előre bocsátása után (megjegyezzük: a teljesség igénye nélkül) rátérünk azoknak a jogszabályi rendelkezéseknek, a kibocsátott közjogi szervezetszabályozó eszközöknek és az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek konkrét bemutatására, amelyek fogaskerékszerűen egymásra épülve tették lehetővé olyan közjogi intézményrendszernek a kialakítását, amely alkalmas arra, hogy a mindenkori országgyűlési többség és az általa támogatott kormány a közhatalmat kizárólagosan birtokolja és gyakorolja.

Újra felhívjuk viszont a figyelmet arra, hogy az Alkotmány 2. §-ának (3) bekezdésének tényállásában szereplő "tevékenység"-kifejezés alkotmányjogilag nem értelmezhető úgy, hogy azt **egyetlen** törvényi rendelkezés meg tudná valósítani, sőt szerintünk még néhány sem (kivéve persze akkor, ha egy jogi rendelkezés pld. konkrétan azt tartalmazná, hogy „az XY politikai párt hatalma örök és leválthatatlan”). Néhány olyan jogszabályi rendelkezés, amely a közhatalom kizárólagos birtoklására irányuló törekvésre utal, legfeljebb kezdeti jelei lehetnek az alkotmányellenes törekvésnek, de még nem jelentik magát a közhatalom kizárólagos birtoklását.

Indítványunk nem arra irányul, hogy az alábbiakban hivatkozásra kerülő egyes jogi normák alkotmányosságát külön-külön, önmagukban, egyenként vizsgálva vitassuk. Az Alkotmány és az Alaptörvény általunk hivatkozott rendelkezéseiben tilalmazott tevékenység viszont egy aktivitási, **jogalkotásban** megjelenő és formalizálódó, számos egymásba kapcsolódó jogszabályból álló cselekvési **folyamatot** feltételez. Ezen a jogi alapon, jogalkotási folyamaton, és a fogaskerékszerűen egymásba illeszkedő jogi rendelkezések során épül fel az az intézményrendszer, amelyen keresztül megvalósulhat – és adott esetben meg is valósul - a hatalom kizárólagos birtoklása, és ezen keresztül kizárólagos gyakorlása, vagyis az Alkotmányban és az Alaptörvényben tiltott tevékenység. Megjegyezzük, hogy az Alkotmány, illetve az Alaptörvény már önmagában a közhatalom kizárólagos birtoklására való törekvést, az arra való irányultságot is alkotmányellenesnek nyilvánítja – nem várva be azt, hogy a közhatalom tényleges kizárólagos gyakorlására sor kerüljön. Bár a kizárólagos közhatalom-birtoklás értelemszerű célja annak – értelemszerűen – tényleges gyakorlása, erre az alkotmányellenesség megállapításához nincs szükség.

2) Az alábbiakban elsőként azokra a jogi normákra hivatkozunk, amelyek a lehetőséget megnyitva egyben biztosítják, hogy a mindenkori kormánytól független állami-közhatalmi vezetői tisztségre csak kormánypárti jelölt kerülhet megválasztásra. Ezek a normák ugyanis adott – pl. 2/3-os többségű - parlamenti erőviszonyok alapján úgy lettek megalkotva, hogy bár a jelölési eljárásban az ellenzéki frakciók képviselői is részt vesznek, ennek ellenére csak kormánypárti jelölt megválasztásának van realitása. Azért is vesszük előre ezeket a jogi normákat, mert meggyőződésünk, hogy egy intézmény működését az első számú vezető kellően determinálja tudja.

a) A rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 33. §-a (3)-(4) bekezdése szerint:

"(3) A Médiatanács tagjaira

a) legfeljebb 60 nappal, de legkésőbb 30 nappal a 33. § (1) bekezdése szerinti megbízási időtartam letelte előtt,

b) az a) ponton kívüli esetekben a megbízátság megszűnéséről való tudomásszerzéstől számított 30 napon belül,

*c) a médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról szóló 2010. évi LXXXII. törvény hatálybalépését követő első alkalommal történő választást megelőző jelölés során a jelölőbizottság tagjainak megválasztását követő 5 napon belül az országgyűlési képviselőcsoportok egy-egy tagjából álló **mandátumarányos** eseti jelölőbizottság (a továbbiakban: jelölőbizottság) egyhangú szavazással tesz javaslatot.*

(4) A jelölőbizottság tagjai minden szavazás során az őket jelölő országgyűlési képviselőcsoport létszámának megfelelő mértékű szavazattal rendelkeznek."

A hivatkozott § (6) bekezdése szerint azonban

*"(6) Ha a jelölőbizottság a (3) bekezdés a), illetve c) pontja szerinti esetben az a), illetve c) pontban meghatározott határidőn belül nem tud négy tagjelöltet javasolni, a jelölőbizottság a szavazati mérték **legalább kétharmadával** javasolhat jelöltet."*

A Nemzeti Média- és Hírközlési hatóság Médiatanácsa tagjait jelölő eseti bizottság felállításáról szóló 81/2010. (IX. 15.) OGY határozatának 3. pontja szerint a jelölő bizottságba minden képviselőcsoport egy-egy tagot delegál azzal, hogy a delegált *"képviselek között a szavazati arányok a képviselőcsoportot a döntés időpontjában megillető **mandátumok arányában** oszlanak meg."*

A fentiekből fakadóan a mindenkori kormánypártok által delegált két képviselő – a több mint kétharmados többségű szavazati aránnyal rendelkezve (amint ez ma is a helyzet) – az ellenzéki jelölőbizottsági tagok véleményének figyelmen kívül hagyásával tud jelölést tenni. Ennek egyedüli feltétele csak az, hogy az első jelölési kör sikertelen legyen, amely helyzet a kormánypárti jelölőbizottsági tagok által - kétharmados szavazati jogukkal élve - adott esetben könnyen előállítható.

b) Az Állami Számvevőszék elnökét megfelelő jelölési eljárást követően szintén az Országgyűlés választja meg. A jelölési eljárást szabályozza az Állami Számvevőszék elnökét és alelnökeit jelölő eseti bizottság létrehozásáról szóló 34/2010. (VI. 16.) OGY határozat, amelynek 4. pontja szerint:

"4. A bizottság 8 tagból áll, tagjai országgyűlési képviselők. A tagokra a képviselőcsoportok vezetői tesznek ajánlást az alábbiak szerint:

a Fidesz 4

a KDNP 1

az MSZP 1

a Jobbik 1

az LMP 1

tagot ajánlhat."

A határozat 7. pontja szerint:

*"7. Az Állami Számvevőszék elnökjelöltjévé, illetve alelnökjelöltjévé az válik, aki **legalább öt** bizottsági tag "igen"szavazatát megkapja."*

Miután adott esetben a mindenkori kormánypártok éppen öt bizottsági tagot adnak a Bizottságba, míg az ellenzéki pártok csak hármat, ezért nem meglepő az, hogy ezekre, a pártsemlegességet is megkövetelő, szakmai vezetői posztokra kizárólag csak a kormánypártok által preferált személyek válhatnak jelölteké, akiknek a személyéről így még egyeztetniük sem kell.

c) Az Országgyűlés az alkotmánybírák jelölési szabályait is megváltoztatta.

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2011. július 5-i módosítása alapján a 32/A. §-a (4) bekezdésének második mondata szerint:

*"Az Alkotmánybíróság tagjaira - a **képviselőcsoportok közötti létszámarányokat** is figyelembe véve - az Országgyűlésben képviselettel rendelkező pártok képviselőcsoportjainak tagjaiból álló jelölő bizottság tesz javaslatot."*

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság tagjait jelölő eseti bizottság létrehozásáról szóló 52/2010. (VII. 14.) OGY határozat 4. pontja szerint:

"4. A bizottság tizenöt tagból áll, tagjai országgyűlési képviselők."

A tagokra a képviselőcsoportok vezetői tesznek ajánlást az alábbiak szerint:

a Fidesz 8

a KDNP 2

az MSZP 2

a Jobbik 1

az LMP 1

tagot ajánlhat”

A határozat 7. pontja szerint:

*"7. Az Alkotmánybíróság tagjának jelöltjévé az válik, aki **legalább nyolc** bizottsági tag „igen” szavazatát megkapta."*

Miután a mindenkori kormánypártok megfelelő parlamenti többség esetén (amilyen a jelenlegi is) tíz bizottsági taggal, míg az ellenzéki pártok csak öt taggal rendelkeznek, ezért könnyű belátni, hogy az alkotmánybíró-jelölési folyamat a mindenkori kormánytöbbség javára torzul, egyoldalúvá válik. A következmény az, hogy a hatalommegosztás rendszerében ennek az alapvető intézménynek a függetlensége – amely tevékenysége szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír – személyi összetétele miatt csorbát szenved. Az Alkotmánybíróság tevékenysége, döntései ennek következtében nem tudják azt az alkotmányos értékrendet érvényre juttatni, amelynek érvényre juttatása többek között abban áll, hogy az Alkotmány 2.§ (3) bekezdése és majd az Alaptörvény C) cikk (2) bekezdése ténylegesen is útját állja a közhatalom kizárólagos birtoklásának (majd gyakorlásának).

d) Indítványunk **egészére érvényesen** és elvi élel szeretnénk annak a véleményünknek hangot adni, hogy ebben a helyzetben fennáll annak lehetősége, hogy az Alkotmánybíróság a jelölési folyamat eltorzulása miatt nem lesz képes a kizárólagos hatalom-birtoklás fölötti ellenőrzés gyakorlására, holott az Alkotmánybíróságnak a hivatkozott alkotmányi és alaptörvényi rendelkezés szerint a közjogi rendszerben elfoglalt helye és szerepe szerinti feladata és funkciója nem csak az egyes jogszabályok alkotmányossági kontrolljában merül ki. Az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik a „parlamenti többség diktatúrájának” megakadályozása akkor is – és az Alkotmánybíróság a hivatkozott két alkotmányi, illetve alaptörvényi rendelkezés alapján ebben a tekintetben egyáltalán nem eszköztelen -, amikor számos jogszabály egymással összefüggésben, közjogi rendszert, „építményt” alkotó jogalkotási folyamat eredményeként együttesen valósítja meg az Alkotmány 2. § (3) bekezdésének, illetve az Alaptörvény C) cikk (2) bekezdésének **normatani tényállását**: a közhatalom kizárólagos birtoklását, azaz az alkotmányellenességet. Ilyenkor – mint a jelen esetben is – ezeknek a jogszabályoknak az összessége, matematikai „halmaza” már minőséget alkot, mint egy-egy jogszabályi rendelkezésnek valamelyik másik alkotmányi rendelkezésbe ütközése. Az idézett alkotmánybíró-jelöléssel kapcsolatos országgyűlési határozat is ebbe a jogszabályi együttesbe tartozik: az egyik „fogaskerék” abban a közjogi gépezetben, amelyik az alkotmányellenes közhatalom-birtoklás lehetőségét, egyben jogi garanciáját is megteremti.

Az Alkotmánybíróságról szóló, 2012. január 1-jén hatályba lépő 2011. évi CLI. törvény 7. §-a az alkotmánybíró-jelölés mostani torzulásait fenntartja: sarkalatos törvényben megerősíti. Mindössze annyit mond, hogy az Alkotmánybíróság tagjára az Országgyűlésben képvisellel rendelkező pártok képviselőcsoportjai által jelölt, legalább kilenc és legfeljebb tizenöt képviselőből álló jelölő bizottság tesz javaslatot. A bizottságban a képviselőcsoportok legalább egy-egy képviselőjének helyet kell kapnia. Ez a szabályozás megerősíti annak

lehetőségét, hogy a mindenkori parlamenti többség kizárólagos hatalombirtoklását az Alkotmánybíróság ne legyen képes ellenőrizni, adott esetben korlátozni, vagy megakadályozni. Szerintünk ezért a 2011. évi CLI. törvény is abba a jogszabály-sorozatba illeszkedik, amelyek együttesen sértik az Alkotmány és az Alaptörvény többször is hivatkozott rendelkezéseit, ezért alkotmányellenesek.

e) A fenti, hivatkozott Alkotmány-rendekezés kapcsán egy pillanatra meg kell állnunk, hiszen óhatatlanul felmerülhet az a kérdés, hogy egy alkotmánybírósági beadványban az alkotmányellenesnek tartott rendelkezések között mi keresni valója van az Alkotmány egyik rendelkezésének. Előttünk is ismert az a szakmai felfogás, hogy az AB-t minden körülmények között köti az Alkotmány szövege, azt alkotmányossági szempontból nem vizsgálhatja, hiszen ez az alkotmányossági vizsgálatának a viszonyítási alapja. Ezzel szemben mi azt állítjuk, hogy kivételesen még az Alkotmány is tartalmazhat olyan rendelkezést, amely egy általános alkotmányos alapelvet rögzítő másik rendelkezéssel ellentétben áll, ami miatt e bizonyos Alkotmány-rendekezésnek az alkotmányellenessége is kimondható.

Maradva a jelen beadványunkban érintett kérdésnél, miszerint az Alkotmány 2. §-ának (3) bekezdése alkotmányellenesnek minősíti a hatalom kizárólagos birtoklására irányuló tevékenységet, ez megítélésünk szerint egy olyan általános, Alkotmányban rögzített tilalom, amellyel ha egy másik, szintén az Alkotmányba foglalt rendelkezés ellentétben állna (pld.: egy olyan szöveget tartalmazna, hogy „a hatalom kizárólagos birtokosa az XY párt”), akkor ennek a rendelkezésnek az alkotmányellenességét meg kellene állapítani, és meg is kellene emiatt semmisíteni.

Ilyen extrém példát a hatályos Alkotmányból nem tudunk idézni, de indítványunk éppen olyan jogszabályokat jelöl meg, amelyek **részlemei** lehetnek egy a hatalom kizárólagos birtoklását jogilag megalapozó, erre lehetőséget adó jogalkotási tevékenységnek. Véleményünk szerint minden olyan jogi rendelkezés - amely lehetővé teszi azt, hogy érdemi egyeztetés, és a többi parlamenti párttal történő egyetértésre jutás nélkül kizárólag egy párt (pártszövetség) bizalmi emberei kerülhessenek a különböző állami vezetői posztokra (ráadásul még olyan tisztségekbe is, amelyek a mindenkori kormánytól függetlenek és pártsemlegességet követelnek meg az adott tisztséget betöltőtől - szerves része mindazon fogaskerékszerűen egymásra épülő jogszabályi rendelkezések rendszerének, amelyek a hatalom kizárólagos megszerzésére, illetőleg megtartására irányuló tevékenység sikerét szolgálják.

f) E rövid elméleti kitérő után visszatérünk a jogszabályi hivatkozásokra.

A Magyar Nemzeti Bank legfőbb döntéshozó testületének, a monetáris tanácsnak a külső tagjaira vonatkozó jelölési szabályai is alkotmányossági aggályokat keltően kerültek megváltoztatásra a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (jegybanktvörvény) módosításáról szóló 2011. évi I. törvény által.

A jegybanktörvény új, módosított 49. §-ának (11) bekezdése szerint:

"(11) A (4) bekezdés c) pontja szerinti tagok kinevezésére, illetve felmentésére az Országgyűlés Gazdasági és Informatikai Bizottsága teszi meg a javaslatot az Országgyűlés számára."

Az előbb hivatkozott (4) bekezdésének c) pontja szerinti tagok a monetáris tanács - az MNB elnökén és alelnökein kívüli - további, ún. külső tagjai. A jegybanktörvény új szövege a mostani helyzetben is már jelzi alkotmányossági aggályaink megalapozottságát. Az Országgyűlés Gazdasági és Informatikai Bizottságának jelenleg 18 kormánypárti és csak 9 ellenzéki képviselő tagja van, és miután a bizottsági döntéshez, így a személyi javaslatához is elegendő az egyszerű többség így a Bizottság részéről más, mint kormánypárti javaslat, nem is születhet. Ennek a jelölési eljárásnak, illetőleg a bizottságon belüli személyi összetételnek volt köszönhető az, hogy 2011 márciusában csak kormánypárti jelölt került a Monetáris Tanács külső tagjaként kinevezésre. A bemutatott jogszabályi rendelkezés tehát adott országgyűlési (így pl. 2/3-os) többség mellett ugyancsak egyik „fogaskerék” a közhatalom kizárólagos birtoklását szolgáló közjogi intézményrendszerben.

3) A bírói hatalmi ág függetlenségének súlyos veszélyeztetését lehetővé tevő jogi norma a következő:

a) A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX törvény módosításáról szóló 2011. évi CLIX törvény az Alkotmányt a következő 79. §-sal egészítette ki:

„79. § Az Országgyűlés az Alaptörvény 26. cikk (3) bekezdésében meghatározottak szerint 2011. december 31-ig megválasztja a Kúria elnökét.”

Ez tette ugyanis lehetővé a Legfelsőbb Bíróság elnökének idő előtti menesztését, hiszen a kúria elnöki jelölés és választás szakmai feltételei úgy lettek megállapítva, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnöke ennek nem felelt meg.

4) A hatalom kizárólagos birtoklását szintén elősegítő, az ombudsmani rendszert alapjaiban megváltoztató jogi szabályozásnak csak egyes rendelkezéseit fogjuk az alábbiakban meghivatkozni.

Miután az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény nem szólt az adatvédelmi ombudsmanról, hanem csak egy olyan új szervezetről, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságról (NAIH), amely gyakorolni fogja az adatvédelmi biztos hatáskörét, továbbá amelynek elnökét a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök 2012. január 1-jei hatállyal nevezi ki. A hivatkozott törvény Záró rendelkezései közötti 75. §-ának (2) és (3) bekezdése az alábbiakat tartalmazza:

„75. § (1) Az adatvédelmi biztoshoz 2012. január 1-je előtt érkezett beadvány alapján folyamatban lévő ügyben az e törvényben foglaltak szerint a Hatóság jár el.

(2) Az adatvédelmi biztos feladatkörében 2012. január 1-jét megelőzően kezelt adatokat 2012. január 1-jétől a Hatóság kezeli.”

A jelenlegi ombudsmani rendszer megváltoztatása ismét – az Alkotmánybíróság jelölési rendjének megváltoztatásához hasonlóan – megszüntet egy olyan intézményhálózatot, amely jelenleg a kizárólagos közhatalom-gyakorlás egyik korlátja. A megjelölt törvény tehát azoknak a törvényeknek a sorába illeszkedik, amelyek az Alkotmány és az Alaptörvény hivatkozott rendelkezését súlyosan sértik.

5) Egy kormánytól független intézmény működését bár elsősorban a vezetője személyének, vagy egy testület esetén a tagjainak megfelelő ki- és megválasztásával lehet legjobban befolyásolni, azonban erre alkalmas lehet az intézmény hatáskörének megváltoztatása is. Erre a legpregnánsabb példa az Alkotmánybíróság hatáskörének megkurtítása.

Ez a hatáskört elvevő, az alábbiakban hivatkozott rendelkezés a társadalmi életnek egy igen fontos területéről tiltotta ki az alkotmányvédelmet, lehetővé téve még azt is, hogy ezen a területen akár alkotmányellenes jogszabályok is születhessenek.

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvény által az Alkotmány módosított 32/A. §-ának új (2) bekezdése szerint:

„(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.”

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi törvényt módosító 2010. évi CXX. törvény 1. §-a által módosított 40. §-ának második mondata szerint:

„A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.”

Nem változtat ezen a hatásköri szabályon az Alkotmánybíróságról szóló új 2011. évi CLI. törvény sem: a fenti hatáskör-korlátozást fenntartva ez is azon törvények sorába illeszkedik, amelyek egészükben a kizárólagos hatalom-birtoklás alkotmányos tilalmát sértik.

6. Sajnos ez a gyanú az Országos Bírói Hivatal jogi szabályozásával kapcsolatban is felmerül.

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. CLXI. törvény 62. és 63. §-a szerint:

62. § (1) Az OBH elnöke az ügy elbírálására az illetékes bíróság helyett kivételesen más, azonos hatáskörű bíróságot jelölhet ki, ha az ügy vagy a bíróságra az adott időszakban érkezett ügyek meghatározott csoportjának elbírálása a bíróság rendkívüli és aránytalan munkaterhe miatt ésszerű időn belül másként nem biztosítható és a kijelölés nem jár a kijelölt bíróság aránytalan megterhelésével.

(2) A kijelölést az ítéletábla vagy a törvényszék elnöke, továbbá a legfőbb ügyész az ügy érkezésétől számított 15 napon belül indítványozhatja az OBH elnökénél.

(3) A kijelölés iránti indítványban meg kell indokolni, hogy a kijelöléssel érintett ügy vagy a bíróságra a (1) bekezdésben meghatározott időszakban érkezett ügyek meghatározott csoportja ésszerű időn belül való elbírálása miért nem biztosítható, továbbá fel kell sorolni azokat az ügyforgalmi, személyzeti és egyéb adatokat, amelyek a bíróság rendkívüli és aránytalan munkaterhét igazolják.

18. Az eljáró bíróság kijelölése

63. § (1) Az OBH elnöke az indítvány érkezésétől számított 8 napon belül megvizsgálja, hogy az ügyforgalmi, személyzeti és egyéb adatok, valamint a kijelöléssel érintett ügy sajátosságaira tekintettel az indítvány megalapozott-e, továbbá, hogy mely bíróság jelölhető ki az eljárásra. Az OBH elnöke kikéri a kijelöléssel érintett bíróság és büntetőügy esetében – ha az indítványozó nem a legfőbb ügyész – a legfőbb ügyész véleményét, továbbá bármely bíróságtól adatot vagy véleményt kérhet; a megkeresésnek soron kívül eleget kell tenni.

(2) A kijelölésről az OBH elnöke az (1) bekezdés szerinti vélemények és adatok beérkezésétől számított 8 napon belül dönt az indítvány elutasításával, ha az nem megalapozott, vagy másik bíróság kijelölésével, ha az indítvány megalapozott.

(3) Az OBH elnöke a döntésről értesíti az indítványozót, továbbá másik bíróság kijelölése esetén a kijelölt bíróságot, valamint ha a kijelölés büntetőügyet érint a legfőbb ügyészt.”

7. Végezetül az Alaptörvénynek azt a rendelkezését hivatkozzuk meg, amely kódoltan egy – az Alkotmány 2. § (3) bekezdése, illetve az Alaptörvény C) cikk (2) bekezdése által tiltott, ezért alkotmányellenes, bár alkotmányosnak álcázható államcsíny lehetőségét is magában foglalja.

Az Alaptörvény 3. cikke (3) bekezdésének b) pontja szerint:

„A köztársasági elnök a választások egyidejű kitűzésével feloszlathatja az országgyűlést, ha...

...b) az Országgyűlés az adott évre vonatkozó központi költségvetést március 31-ig nem fogadja el.”

Az Alaptörvény 44. cikkének (3) bekezdése szerint:

„A központi költségvetésről szóló törvény elfogadásához a 36. cikk (4) és (5) bekezdésében foglaltak betartása érdekében a Költségvetési Tanács előzetes hozzájárulása szükséges.”

A fentiekből az következik, hogy a központi költségvetés elfogadásának objektív előfeltétele a Költségvetési Tanács előzetes hozzájárulása. A Költségvetési Tanácsról szóló – közelmúltban módosított – 2008. évi LXXV. törvény 7.-18. §-ai szerint a Tanács vezetőjét a köztársasági elnök nevezi ki: ő az, aki összehívja és vezeti a tanács üléseit, és képviseli a Tanácsot. E rendelkezések szerint a Tanács két tag jelenlétében is határozatképes, és egyszerű szótöbbséggel dönt.

Mivel a Költségvetési Tanács tagjait parlamenti cikluson túlnyúló időtartamra választja, megnyílik annak lehetősége, hogy valóságos költségvetési ok híján is megszűnjön a demokratikus választások által legitimált Országgyűlés megbízatása. Ezt a lehetőséget sem az említett 2008. évi LXXV. törvény, sem más jogszabály nem zárja ki.

Meggyőződésünk, hogy az Alkotmány, illetve az Alaptörvény fentiekben hivatkozott rendelkezései alapján alkotmányosan az ilyen „forgatókönyvben” leírtakra még elvi lehetőséget sem adhat egy jogszabály: az ilyen jogszabály tehát a mi véleményünk szerint a többi felsorolt jogszabállyal egységben szemlélve alkotmányellenes.

III.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A jelen beadványban kifejtett indokok alapján tisztelettel indítványozzuk azt, hogy a T. Alkotmánybíróság az indítványunk első soraiban és az indítványban részletezetten említett jogszabályokat nyilvánítsa alkotmányellenesnek, mivel azok összességükben sértik az Alkotmány 2. § (3) bekezdésébe, illetve az Alaptörvény C) cikk (2) bekezdésébe foglalt tilalmat, és semmisítse meg azokat.

Mint már említettük, szerintünk a T. Alkotmánybíróság az Alkotmány és az Alaptörvény említett rendelkezéseinek tényállása alapján az egész komplex hatalomgyakorlási rendszert vizsgálva és értelmezve juthat el a fenti megállapításhoz, ugyanis a hivatkozott rendelkezések egyenként, a hatalomgyakorlási kontextusból kiszakítva, önmagukban vizsgálva más indítványok tárgyát képezhetik, és sokuk jelenleg képezi is. Egymással összefüggésbe helyezve, egészükben azonban e rendelkezések részei, sőt: jogi alapjai is annak a közjogi rendszernek, amelynek célja a hatalom hosszú időtartamra szóló, kizárólagos birtoklása.

Éppen ezért a fentiekben ismertetett, fontos körülményre is tekintettel, tisztelettel kérjük és kezdeményezzük, hogy a T. Alkotmánybíróság – a lehetőséghez képest – biztosítson elsőbbséget az indítványnak, és azt sürgősségi eljárás keretében bírálja el.

Amennyiben erre már – az AB-re vonatkozó szabályok 2012. január 1-jén történő megváltozása miatt – nem lesz lehetőség, akkor is szeretnénk felhívni a T. Alkotmánybíróság figyelmét az Alkotmány, illetőleg az Alaptörvény – már korábban is hivatkozott – rendelkezésének második mondatára, mely szerint:

„Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és egyben köteles fellépni.” [Alkotmány 2. § (3) bek. második mondata].

"Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és köteles fellépni."[Alaptörvény C) cikk (2) bek. második mondata].

Kérésünk megértő kezelését és teljesítését előre is köszönjük!

Tisztelettel:

/Dr. Pusztai Erzsébet/

az SZRI képviselője

/Dr. Kajdi József/

az SZRI kuratóriumának tagja

/Kerék-Bárczy Szabolcs/

az SZRI ügyvezető igazgatója

Budapest, 2011. december 15.